

Hilversum, 04 maart 2020

HISTORISCH BEWIJS: IN WELKE KIST VLUCHTTE HUGO DE GROOT UIT SLOT LOEVESTEIN?

Is één van de drie boekenkisten van Het Rijksmuseum, Museum Prinsenhof Delft en Slot Loevestein aan te merken als de werkelijke kist waarin rechtsgeleerde Hugo de Groot in 1621 zijn eeuwige gevangenisstraf in Slot Loevestein wist te ontsnappen? Deze vraag stond centraal in de vijfde aflevering van Historisch Bewijs die vanavond bij AVROTROS op NPO 2 werd uitgezonden. Op basis van het materiaal-technisch en historisch onderzoek kan het team niet concluderen dat een van de kisten de kist is, maar wel dat de kist van Museum Prinsenhof Delft de meest plausibele optie is.

In het programma wordt de zoektocht van een team experts van het Rijksmuseum gevolgd die er alles aan doet om de onderste steen boven te krijgen in een baanbrekend onderzoek naar de echtheid van kunsthistorische voorwerpen. Voor het eerst wordt natuurwetenschappelijk en materiaaltechnisch onderzoek gecombineerd met historisch archief- en bronnenonderzoek.

Drie kistenEen unicum: nooit eerder waren de drie kisten van Slot Loevestein, het Rijksmuseum en Museum Prinsenhof Delft, bij elkaar. Een echte 'wie van de drie' was het niet, want de kist in het bezit van slot Loevestein bleek op basis van gegevens over de herkomst en het gewicht van de kist geen echte kanshebber. Martine Gosselink, hoofd geschiedenis van het Rijksmuseum. Robert van Langh; hoofd onderzoeksinstituut en Stephanie Archangel moesten inventief te werk gaan in dit onderzoek.

Historisch onderzoek

Het historisch onderzoek leidde onder andere langs slot Loevestein, het Nationaal Archief en de rijksarchivaris van Utrecht en had als doel de herkomst van de twee kisten te achterhalen. Uit een briefwisseling tussen Hugo en zijn broer Willem kon worden opgemaakt dat de kist waarin Hugo ontsnapte al in de 17e eeuw uit het huis van hun ouders ontvreemd is. De kisten van het Rijksmuseum en Museum Prinsenhof Delft doken beiden pas in de 19e eeuw weer op als 'de kist' en dus is er een gat van zo'n twee eeuwen waar informatie over moet worden achterhaald. De kist van Museum Prinsenhof Delft heeft hierbij een sterker herkomstverhaal. Deze is aan het museum gedoneerd door directe nazaten van de familie van Hugo de Groot en wordt genoemd op diverse documenten van deze familie die ver teruggaa. Stephanie ontdekte in de bibliotheek van het Rijksmuseum dat de kist van dit museum wel voorkomt in een vroege biografie over Hugo de Groot, maar zonder sterke herkomstbronnen.

Materiaaltechnisch onderzoek

De kist van het Rijksmuseum is de enige die in aanmerking komt voor sporenonderzoek door het Forensisch opsporingsteam van de politie Amsterdam. Deze kist wordt namelijk voor dit onderzoek voor het allereerst geopend, terwijl de andere kisten gerestaureerd of schoongemaakt zijn. Het onderzoek leverde helaas geen bruikbare informatie op. Met nooit eerder gebruikte nieuwe technieken lukt het het team samen met het Centrum Wiskunde en Informatica wel om met een röntgenscan een 3D-beeld te maken van de jaarringen van het hout van beide kisten en zo het hout te dateren. Uit dit onderzoek blijkt dat het hout van beide kisten uit de periode van voor de ontsnapping komt en ze dus op basis van deze gegevens beiden een kanshebber zijn.

Kist van Museum Prinsenhof Delft meest plausibele optie

Door de kisten, de deuren en gangen in het slot en de bewaarde kleding van Hugo de Groot te meten en te wegen en te combineren met informatie verkregen uit ooggetuigenverslagen, kan ook een reële inschatting van de grootte van de kist gemaakt worden. De kist van het Rijksmuseum lijkt te groot te zijn. Met bovendien een wankel herkomst valt deze kist af. Van de drie kisten is de kist van Museum Prinsenhof Delft het meest plausibel. Het is de enige kist die het nog zou kunnen zijn. Janelle Moerman, directeur van Museum Prinsenhof Delft: "Wat was het een spannende zoektocht! We zijn als museum natuurlijk zeer verheugd dat onze kist hoogstwaarschijnlijk de kist is waarmee Hugo de Groot is ontsnapt. De kist is sinds de schenking in 1925 altijd in ons museum te zien geweest. Het is voor ons een belangrijk object. Niet alleen vanwege het ontsnapingsverhaal, maar ook omdat de kist verbonden is met het levensverhaal van één van Delfts beroemdste zonen, wiens standbeeld op de Markt staat." Volgende week onderzoekt het team in de laatste aflevering de tong en vinger die van de gebroeders De Witt geweest zouden zijn. Ze zijn onderdeel van de collectie van het Haags Historisch Museum. Het team gaat zeer grondig te werk in de hoop sluitend bewijs te vinden.

